

Utszéli jogesetek.

Erő, amely visszahat,

vagy

Mi mindent kell tudni.

Személyek: A fél.

Az ügyvéd.

Az irodakisasszony.

Szin: Az ügyvéd dolgozószobája.

Történik: az I. felvonás az 1926. év végén, a II. felvonás egy év múlva.

I. FELVONÁS.

Az *ügyvéd* (az órájára néz): Hat óra. No, ma sem kerestem meg az ozsonnakávémat. Eh, gyerünk a klubba! (Nyujtózkodik. Csengetés.) Ejha! talán csak nem...

Az *irodakisasszony* (benyit a tapétaajtón): Kopasz Sámuel ur....

Az *ügyvéd* (hangosan): De kérem, Irma kisasszony, hány-szor mondtam már, hogy ha konferenciám van, senkit sem fogadhatok... Mondja meg Kopasz urnak, hogy fontos értekezle-tem van... itt van a Kereskedelmi Bank elnöke, a pénzügy-miniszter, a mexikói császár... De ha nem siet Kopasz ur és minden áron meg akarja várni, hát foglaljon helyet...

Az *irodakisasszony* (megértően mosolyogva el).

Az *ügyvéd*: Kitűnő beszerzés volt ez a kárpitajtó... Azelőtt hangszálaim összes lehetőségeinek kihasználásával kellett ilyenkor előállítanom az értekezlet fonetikai grafikonját, míg most senki sem hallja, hogy nem hall semmit, tehát mindenki azt hiszi, hogy hall valamit... Fő, hogy itt a fél... (töprengve). Egy fél tulajdonkép csak egy fél fél, mert egy egész két fél... Ennél-fogva a két fél együtt csak egy fél... (Elméláz. Csend.) De végre is... (felocsudik): essünk tul a dolgon. (A kárpitajtót kitarja, azután a szemben lévő másik ajtóhoz megy, úgy téve, mintha azt éppen becsukná.) Magamat ajánlom, kegyelmes uram, volt sze-rencsém, méltóságos uram! (kiszól a kárpitajtón): tessék, Kopasz ur! Mi jót hoz, Kopasz ur? Remélem, egy jó zsiros pöröcskét? Csak az istenért ne valami becs. sért. véts... Undorodom attól a tekintetes kir. büntető-járásbíróagtól...

A *fél* (nagyon izgatott): Hallatlan! Ilyen gázság! De össze-töröm a csontját, ha élém kerül a gazember! Falhoz mázoló! Lehengerelem! Nem elég, hogy megtartja a husz milliómat, most még azt a rongy harniunc milliót is visszafizessem, amit nagy keservesen kivasaltam belőle? De abból nem eszik! Inkább oda-adom az utolsó ingemet ennek a nyuzó... akarom mondani az ügyvéd urnak...

Az *ügyvéd*: Kérem, kedves Kopasz ur, ettől nem kell félnie; az inge, legalább is, améddig magán van, mentes a foglalás alól... De egyébként is fő az egészség, Kopasz ur... Foglaljon helyet nálam, tegyen ugy, mintha otthon volna, csak ne sokáig, mert még nagyon sok dolgom van és az irodaóra tulajdonkép már elmúlt s csak az ön iránti különös szivességéből állok még rendel-

kezésre, s mondja el szép sorjában ... vagy tudja mit? itt vannak az iratok? (átveszi a fél iratait) ne mondjon semmit, itt a Pester Lloyd estilapja (átadja), itt meg a telefon-hirmondó (odamutat a kagylókra), szórakozzék egy keveset, amíg belenézek a dologba... mindjárt készen leszünk... a jó fogorvos gyorsan huz és fájdalom nélkül... (Belemélyed az iratokba. Megállapítja belőlük, hogy X. ügyvéd, mint vb. Y. közadós cég csődtömege gondnoka, perli Kopasz Sámuel hirdetőiroda-tulajdonost, előadván, hogy ekkor és ekkor 30 millió korona fizetést vett föl a közadós cégtől oly időben, amikor az fizetéseit már megszüntette volt, hogy erről alperesnek tudomása volt, hogy ezzel a csődhitelzőket megkárosította, miért is kéri, méltóztassék stb.). Hát tudta maga, Kopasz ur, mikor a 30 milliót felvette, hogy Y. a fizetéseit megszüntette?

A fél: Ugyan kérem, ügyvéd ur, ne tessék viccelni! Hát ha nekem fizetett, akkor nem szüntette meg a fizetéseit! Hahaha! Hehehe! Viccelni tetszik, kérem! Aki fizet, az nem szüntet, aki szüntet, az nem fizet!

Az ügyvéd: Van benne valami, Kopasz ur, de mi jogászok már azt is a fizetések megszüntetésének mondjuk, ha például ellene tömegesen kielégítési végrehajtásokat foganatosítottak, vagy ha körlevélben értesítette hitelezőit, hogy nem tudja őket teljesen kielégíteni, vagy...

A fél: Hát kérem, ilyesmiről én nem tudtam és nem is tudhattam. Hiszen én nem tartozom az ő szakmájához. Ő szén- és fakereskedő, én meg hirdetési ügynök vagyok. Mít tudok én a szén- és fapiacról? Sőt még azután, hogy nekem fizetett, hirdetéseket adott fel nekem és én marha el is fogadtam a megbízásait! Hiszen így maradt adós husz milliómmal, amelynek most bottal üthetem a nyomát! Én megesküszöm! Így görbüljek meg, ha sejtelmem is volt arról, hogy a végít járja...

Az ügyvéd: Hát akkor nagyon jól van, Kopasz ur! Én magától ebből a hinarból ki fogom huzni! X. kollega ur nem fog a maga pénzből csődtömeget elővarázsolni, mint Mózes forrást a sziklából! Még jó, hogy nem szegényjogon perel! Tudja, ugy-e, hogy ebben a tömegben egy vak fitying nincs? Ami azt jelenti, hogy pernyérés esetén a perköltség behajthatatlannak fog mutat... (észreveszi magát), azaz hogy, izé, hm, hm, ha a jó isten akarja, a kapanyél is elsül... Szóval, ez a per kitünően áll, ezt én meg fogom magának nyerni...

A fél: Hát akkor most mit csináljak, kérem?

Az ügyvéd: Ön aláír nekem egy meghatalmazást, elmegy a Pannoniába vacsorázni, megnézi a Forum-moziban a Királyok királyát, iszik utána egy forró teát rummal, szóval él, mint egy ur, nekem pedig lefizet 50 pengő előleget...

A fél: Kérem, ügyvéd ur, kérem... (kotorász a tárcájában). Ejnye, a feleségem megint kiszedte mind a pénzemet... tetszik látni, csak tíz pengőm van... de azt mind odaadom, hadd lássa ügyvéd ur, hogy én gavallér vagyok, amíg szükségem van a másokra... Tessék... (átadja) egy kis nyugtát kapok róla, ugy-e, csak a rend kedvéért?

Az ügyvéd: Hogyne, hogyne! (megírja és átadja a nyugtát.) Ezt a kis ügyet pedig tekintse elintézettnak! Vegye ugy, mintha már meg is nyerte volna! Isten vele, Kopasz ur! Jó mulatást a Papagájban! (A fél el. Magában:) Mna! Ebből se hizunk meg tulságosan! A pert ugyan kétségkívül megnyerem: hiszen a bizonyítás a Cst. 27. § 1. és 2. pontja esetében a tudomás tekintetében a felperest terheli, ami ebben az esetben teljességgel lehetetlen

feladat, de meg az iratokból látcm, hogy a közadás közben csődönkívüli kényszeregyezséget kért maga ellen, az ügy még a 4070/1915. M. E. alá tartozik, abban pedig (szavával), tekintetes kir. Törvényszék, expressis verbis ki van mondva, hogy csak, ha hivatalból vagy 15 napon belül előterjesztett kérelemre megy át a ke-eljárás csödbe, akkor kell a megtámadási határidő a ke-eljárás megindításától számítani. Minthogy ez az eset nem forog fenn, a teljesítés és a csődnyitás közt pedig hat hónagnál hosszabb idő telt el, megtámadásnak már a Cst. 27. § ut. bek. értelmében sincs helye. Brillirozni fogok az ügyben! Szinte szeretném elveszteni a törvényszéken, hogy aztán odafönn annál nagyobb legyen a hatás... Csak a költség, csak a költség, hej, csak az a költség... az mindenkép az én szegény Kopaszomon szárad... De hát végre is, őt perelték, nem engem! Ingyen a suszter se dolgozik... Na, elég volt mára! Gyerünk a klubba! (Dudorászva, emelkedett hangulatban el.)

II. FELVONÁS.

A fél (belép): Hivatni tetszett, ügyvéd ur...

Az ügyvéd (kissé zavarban, amelyet azonban sikeresen leppez): Igen, izé, kedves Kopasz ur, persze szóta egy és más történt, amióta nem láttuk egymást... Mondottam akkor, ugy-e, hogy minden pör lutri...

A fél (csodálkozva): Egy árva szóval se tetszett mondani, sőt...

Az ügyvéd (szavába vág): Rosszul emlékszik, kedves Kopasz ur. Husz éves ügyvédi pályámon most a 36.258. számú csomónál tartok, tehát 36.258-szor mondtam, hogy minden pör lutri... De ilyen lutri még egy se volt. Ki gondol arra, hogy a 6340/1927. M. E. számú rendelet fogja magát és visszaható erejűnek mondja majd ki többek között éppen azt a 6. §-t is, amely rendeli, hogy a ke-eljárás befejezésétől vagy megszüntetésétől számított 15 nap eltelte után kért csödben a megtámadási határidőbe a ke-eljárás megindításától megszüntetéséig lefolyt időköz nem számítható be?

A fél (a fejét fogja): Hogyan kérem? Mit számítanak be? Mibe számítanak be?

Az ügyvéd: Sohse törje ezen a fejét, édes Kopasz ur, és ne kérjen tőlem elemi oktatást felnőttek részére, mert az magának nagyon drága lecke volna. Inkább iratkozzék be egy jogi szanatóriumba...

A fél: De hiszen azt tetszett mondani, hogy meg fogok esküdni arra, hogy nem tudtam arról az izé-beszünetésről...

Az ügyvéd: Hja, kérem, drága Kopasz ur, a jó pap holtig tanul. Valóban a magam szűzi ártatlanságában abban a tévhitben valék, hogy a Csődtörvény 27. §-ának utolsó bekezdése értelmében annak a bizonyítása, hogy a megtámadott tudomással birt a közadás fizetéseinek megszüntetéséről, a támadó tömeggondnokot terheli. A felperes azonban a tárgyaláson az iratokhoz csatoltatta annak a tizennyolc kielégítési végrehajtásnak az iratait, amelyeket a közadás ellen az ön által nyert kielégítést közvetlenül megelőző időben foganatosítottak, és a bíróságnak az volt az álláspontja, hogy a végrehajtás foganatosítása köztudomású tény s arról különösen bejegyzett kereskedőnek tudnia kell, miértis az ön tudomását bizonyítotttnak vette...

A fél: De hát miért köztudomású a végrehajtás? Benne áll a hivatalos lapban vagy az ujságokban?

Az ügyvéd: Azt nem! Sőt megsughatom magának, hogy a

végrehajtást szenvedő nevét még a hirdetményekben sem szabad közölni

A fél: Hát akkor hogyan tudhatom én meg, hogy valamelyik adósom ellen végrehajtást foganatosítottak?

Az ügyvéd: O, rendkívül egyszerűen! Ön elmegy mindennap a budapesti Központi kir. Járásbirósághoz délelőtt 9 és 11 óra közt, szombat kivételével, mert ott szombaton nem adnak értesítést, odaáll a kartoték ama betűi elé, amelyekkel adósainak a neve kezdődik, s minden egyes asztalnál már rövid félórai várakozás után pontosan megmondják, ki, mikor, milyen szám alatt foganatosított. Aztán átmegy Budára az I—III-hoz, s — mily kényelem! — ugyanabban az épületben van a pestvidéki kir. járásbiróság is, ott is ugyanolyan előzékenyek, és még kartoték sincs...

A fél: De mélyen tisztelt, aranyos ügyvéd ur, hiszen az én időm drága, én nem tölthetem a délelőttjeimet ilyen dolgokkal, s ügyvédet se fizethetek állandóan azért, hogy a jelöltje ott lakjék a Markó-utca 25. számban! De meg nekem vidéken is vannak kommittenseim, tehát adósaim is, és sok van, mert én, tetszik tudni, hirdetési ügynök vagyok, nekem nagy- és apróhirdetések díjával adósok az emberek, csupa kis tétel... hát minden bíróságnál mindennap kuttassam, ki ellen vezettek végrehajtást? Hát az egész ország minden ügyvédjét én tartsam el? Hát elment az ügyvéd urnak az esze, bocsánat a kifejezésért?

Az ügyvéd: A bíróság álláspontja szerint önnek, mint bejegyzett kereskedőnek, tudnia kell, ha valamelyik adósa megszünteti a fizetéseit...

A fél: Bejegyzett, bejegyzett! Én mint hirdetési ügynök vagyok bejegyezve, az adósaim meg ki a szén- és faszakmához, ki a kence- vagy a cipőzsinórszakmához tartozik. Tőzsdére, kávéházba nem járok... vagy talán megkívánja tőlem a rendes családapa gondossága, hogy szorgalmasan eljárjak alsózni, ott legalább hall egyet-mást az ember?

Az ügyvéd: Elvégre az elsőfoku ítélet még nem szentírás. Ha gondolja, fellebbezzük meg. Talán sikerül meggyőzőm a felsőbíróságot arról, hogy a tudomás megállapításának ez az el-sablonizálása sem a csódtörvény intenciójának nem felel meg, sem az általános élettapasztalatot nem fedi. (Szavalt:) Aki a Csódtörvény 27. §-ában felsorolt tényállásokat egymással összeveti, nem hunyhat szemet az elől, hogy azokban éppen a tudomás bizonyítása tekintetében logikai következetességgel felépített fokozat foglaltatik, amely a bizonyítás terhét aszerint hártja majd a felperesre, majd az alperesre, hogy mily foku rosszhiszeműséget lehet az átlagos élettapasztalat alapján feltételezni a megtámadotról. Az 1. és 2. pont esetében a megtámadott részéről semmi különös dolus nem forog fenn, csak objektív jogellenesség van jelen, az 1. pont esetében az, hogy a hitelezők megkárosítottak, a 2. pont esetében pedig az, hogy a megtámadott teljes kielégítést nyert. Másként áll a dolog a 3. pont esetében, ahol a megtámadott oly kielégítéshez vagy biztosításhoz jutott, amelyhez joga nem volt, ahol tehát fel lehet tételezni az összejátszást a közadás és a megtámadott között. Az összejátszásnak a tények összefüggésében megalapozott ez a nyomatékos gyanuja elég ahhoz, hogy a törvényhozó a bizonyítás terhét áthárítsa a megtámadottra, akit tehát arra kötelez, hogy tisztázza magát a gyanu alól. A familia suspecta körében a bizonyítás a Cst. 28. § 2. pontja értelmében ugyanebből az okból hárul a megtámadottra, mert ott a közeli családi kapcsolat vélelmet jelent a rosszhiszeműség mellett.

Az extraneussal szemben az utóbbi esetben, s mindenkivel szemben a 27. § esetében a rosszhiszemű bizonyítását annál inkább kellett a megtámadó felperesre róni, mert ez egyfelől az affirmanti incumbit probatio alapelvéből folyik, másfelől pedig a jóhiszemű forgalmat oltalmazza, s erre az oltalomra annál elengedhetetlenebb szükség van, mert a sikeres megtámadás folytán beálló in integrum restitutio már rég lebonyolított gazdasági összefüggéseket hollywoodra fel újból, rég elköltött vagy befektetett összegek visszafizetésére kényszeríti a megtámadottat és így határozottan súlyosan nehezedik a jóhiszemű forgalomra. Amikor már most a bíróság a végrehajtás foganatosításáról való tudomást a 27. § 1. és 2. pontjai esetében is nemcsak vélelmezi, hanem az ellenkező bizonyításának kizárásával egyenesen ily értelmű fikciót állít fel, a törvényhozó említett intenciójával jut ellentétbe és a jóhiszemű forgalmat károsítja, mert a törvény által enyhébb elbánásban részesített eseteket szigorubbán kezeli, mint a törvényileg gyanusoknak bélyegzett tényállásokat...

A fél: Gyönyörű, gyönyörű, bizonyosan nagyon okos dolog is, mert egy szót sem értek belőle, de mondja meg most már őszintén, kedves ügyvéd ur, kerül-e pénzembe a fellebbezés akkor is, ha a pert megnyerem? Mert annyi keféfét már nem ettem, hogy én fizessem meg, amit a jogász urak egymástól tanulnak...

Az ügyvéd: Ja, igen, hogyan is van... Nézze, Kopasz ur, én nem ügynök vagyok, hanem ügyvéd, én nem vállalom delcrederét az ellenfeleimért. Ha be tudjuk rajta hajtani a perköltséget, behajjtuk rajta, de nekem Maga tartozik, nem pedig a tömeggondnok ur. Annyi bizonyos, hogy ha én választhatnám ki az adósaimat, nem ezt a csódtömeget választanám...

A fél: Hát akkor tudja mit, ügyvéd ur: megnyugszom az ítéletben. Látom, hogy itt nekem minden körülménvek között fizetnem kell. Ha megnyertem a pört, Magának kell a költségeket megfizetnem azért, mert azt a csódtömegem nem tudom bevasalni. Ha elveszitem a pört, a tömeggondnoknak kell fizetnem. Megnyugszom abban, hogy nekem tudnom kell, hogy amit az adósom nekem fizet, az nem az enyém, hanem leendő csódtömegének gondnokáé, tudnom kell, hogy az egész országban minden nap ki ellen vezetnek végrehajtást s tudnom kell, hogy a m. kir. Kormány a jövőben milyen rendeleteket fog hozni és milyen rendelkezéseit fogja visszaható erővel felruházni, mert hiszen nyilvánvaló, hogy a polgár nemcsak a fennálló, hanem a jövődéli jogszabályok nemtudásával sem mentheti magát...

(Függöny.)

*
* *

Jogélet.

A háború hatása az ellenséges államok hozzátartozói között kötött szerződésekre címmel tartott előadást dr. *Meszlény Artúr* egyetemi magántanár, budapesti ügyvéd, az International Law Association magyar csoportjának február hó 18-án dr. *Magyar Gyéza* egyetemi tanár elnöklete alatt megtartott ülésén. Előadó az angol világpolitikának a kérdést érintő részét elemezve, arra az eredményre jutott, hogy az a magyar állásponttól, amelyet a háború kezdete óta követtünk, homlok-egyenest ellenkezik, miértis azzal most is szembe kell helyez-